

Rzecznik Praw Obywatelskich

Rzecznik Praw Obywatelskich jest zobowiązany podjąć postępowanie, gdy zostały naruszone wolności lub prawa człowieka, ponieważ zgodnie z Konstytucją stoi na ich straży. Poza tym bada działalność organów władzy publicznej oraz innych instytucji i organizacji w aspekcie przestrzegania wolności i praw obywatelskich. W rezultacie tych działań co roku przedstawia sejmowi i senatowi informację o stanie przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela w naszym kraju, a także o swojej działalności.

Irena Lipowicz, Rzecznik Praw Obywatelskich od 2010 r.

Rzecznicy Praw Obywatelskich w III RP

Ewa Łętowska (1987–1992)

Tadeusz Zieliński (1992–1996)

Adam Zieliński (1996–2000)

Andrzej Zoll (2000–2006)

Janusz Kochanowski (2006–2010)

Irena Lipowicz (od 2010) – 2015
Adam Bodnar 2015–

Zasady działalności Rzecznika Praw Obywatelskich

- Do Rzecznika Praw Obywatelskich może się zwrócić obywatel polski, cudzoziemiec, który znajduje się pod władzą Rzeczypospolitej Polskiej, osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca tej osobowości (jeśli tylko w myśl przepisów może być podmiotem praw i obowiązków), a także organizacja obywateli i organ samorządu.
- Rzecznik może podjąć czynności także z własnej inicjatywy, m.in. na skutek informacji zamieszczonej w środkach masowego przekazu.
- Sprawdza fakty podane przez skarżącego, przy czym może to zrobić sam lub zwrócić się z wnioskiem o zbadanie sprawy do innego organu kontrolnego.
- Może zbadać sprawę na miejscu oraz zażądać akt sprawy lub informacji o stanie sprawy od każdej instytucji.
- Po zbadaniu sprawy i stwierdzeniu, że prawa oraz wolności człowieka i obywatela zostały naruszone, kieruje wniosek do organu, organizacji lub instytucji, w których nastąpiło takie naruszenie, bądź też do właściwego organu nadrzędnego o usunięcie naruszenia.
- Rzecznik przy załatwieniu spraw nie jest związany terminami wynikającymi z kodeksu postępowania administracyjnego. Na odmowę podjęcia przez niego czynności nie przysługuje żaden środek odwoławczy.

Uprawnienia Rzecznika Praw Obywatelskich

- Rzecznik może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności ustawy z Konstytucją i ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi albo o zbadanie zgodności przepisów aktów niższego rzędu z aktami wyższego rzędu. Z analogicznym wnioskiem o sprawdzenie zgodności aktu prawa miejscowego z aktami wyższego rzędu Rzecznik może wystąpić do wojewódzkiego sądu administracyjnego.
- Może wystąpić do właściwych organów z wnioskiem o podjęcie inicjatywy ustawodawczej lub o wydanie czy zmianę aktu prawnego niższego rzędu. Nie ma jednak inicjatywy ustawodawczej.
- Ma prawo wniesienia kasacji w sprawie karnej do Sądu Najwyższego. Podstawą kasacji może być jedynie stwierdzenie, że nastąpiło rażące naruszenie prawa przez sądy, nie zaś niewspółmierność kary.
- Ma prawo zażądać wszczęcia postępowania cywilnego lub administracyjnego, wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu cywilnym i administracyjnym oraz składać skargi kasacyjne do SN i NSA.
- Może zażądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawie karnej o przestępstwo ścigane z urzędu.
- Może wystąpić z wnioskiem o ukaranie za wykroczenie, a także uchylenie przez sąd prawomocnego orzeczenia w sprawie o wykroczenie.
- Ma prawo wystąpienia do sądu o stwierdzenie nieważności orzeczenia wydanego przez organy ścigania i do wymiaru sprawiedliwości lub organów pozasądowych w sprawach osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.